

Stěžov a archeologické nálezy z katastru obce

Mgr. Rastislav Korený

Výzkum

Pravěké a středověké movité i nemovité památky se skrývají především v rozsáhlém lesním komplexu, který se táhne od Stěžova přes Višňovou až k Nečíní. Díky této poloze se u části z nich dochovaly i jejich nadzemní části (např. středověké a novověké dehtařské pece).

Historie odkrývání nemovitých a movitých památek v krajině kolem Stěžova není příliš dlouhá, podle dochovaných zpráv není starší než jedno století. Díky rozsáhlým lesům se výrazně do jejich počátků zapsali právě lesníci. Prvním z nich byl Augustin Knittel z hájovny Placy, který v jejím okolí zachránil několik předmětů z období středověku až novověku (obr. 1). V jeho šlépějích pokračoval syn Viktorin. Ten před 2. světovou válkou našel u hájovny Na Pelechu bronzový srp a další předměty, ty již pravděpodobně středověkého stáří.

Na průzkum později navázal příbramský archivář a spisovatel Jindřich Václav Bezděka, který zde koncem 30. let 20. století našel dvě sídliště a jedno pohřebiště z mladší doby bronzové. Na jeho upozornění reagovalo Národní muzeum v Praze, které zde za vedení tehdejšího přednosty prehistorického oddělení Jiřího Neustupného provedlo několik sondážních akcí. Po 2. světové válce zde J.V. Bezděka v průzkumu pokračoval. Počátkem 70. let 20. století zde prováděl průzkum a výkopy amatérský badatel Jaroslav Telenský z Příbrami. Objevil tu středověké dehtařské pece, na jejichž existenci upozornil příbramské muzeum. Vedení muzea (a také konzervátor Václav Mathauser) pak tyto informace předalo Archeologickému ústavu v Praze, který zde v letech 1972-73 prostřednictvím O. Kytlicové, R. Pleinera, L. Hrdličky a E. Soudské uskutečnil průzkum a záchranné výzkumy. Po několikaleté pauze se chopilo iniciativy archeologické pracoviště tehdejšího Okresního muzea v Příbrami, když v letech 1985-91 studenti archeologie Karel Nováček a Pavel Vařeka pod vedením archeologa Lubomíra Smejtky revidovali dosavadní muzejní fond a realizovali dosud nejrozsáhlejší průzkum a výzkum vybraných dehtařských pracovišť, mimo jiné i na katastru obce Stěžov (obr. 3).

Doba bronzová

Nejstarší doklady osídlení katastru obce náleží do počátků mladší doby bronzové. V okolí Stěžova a v přilehlém lesním komplexu se dochovalo několik sídlišť z této doby (kultura knovízská). Na východním okraji obce, zvaném Pod Horou, je menší sídliště. Další bylo v lese v části zvané Jírovská a Váchovská; patrně stejné velikosti. Protože je zatím známe jen z povrchových sběrů, o jejich struktuře nám chybí podrobnější informace. V lesní části Babiny bylo Národním muzeem prozkoumáno pohřebiště. Lidé knovízské kultury obvykle své mrtvé spalovali, zbylé ostatky nasypali do keramických nádob, které pak uložili do vykopané jámy. V našem případě však nad hrobem pravděpodobně ještě vybudovali mohylu, což je zvyk v prostředí knovízské kultury značně neobvyklý.

Jak již bylo v úvodu zmíněno, v roce 1932 u hájovny Na Pelechu lesní správce Viktorin Knittel našel bronzový srp, pocházející z počátků mladší doby bronzové (asi 13. století př.n.l.). Podle nedávno provedené analýzy obsahoval téměř 95 % mědi a více jak 4,5 % cínu; z významnějších příměsí byly zastoupeny arzén, nikl a antimon (obr. 2).

Starší doba železná

V roce 1973 Archeologický ústav v Praze u křižovatky silnic Příbram-Kamýk a Praha-Písek prozkoumal lesními pracemi poškozený objekt, který byl pravděpodobně původně mohylou. Byl zjištěn zbytek jediné kamenné vrstvy oválného tvaru o velikosti 7 x 4 metry. Mezi kameny bylo celkem šest shluků keramických zlomků (původně zřejmě celých nádob), které objekt datují do mladší etapy starší doby železné (6.-5. stol. př.n.l.).

Středověk

Na katastru obce mají výrazné zastoupení nálezy z období středověku až raného novověku. Jedná se především o dehtařské pece, které zpracovávaly zdejší přírodní surovinu – dřevo. První z nich byly pravděpodobně „zkoumány“ již v období před 1. světovou válkou. Skutečný výzkum však přišel až počátkem 70. let 20. století. Nejdříve byla odkryta destilační pec asi z druhé poloviny 14. století, ohrožená výstavbou (rozšířením) silnice Praha – Strakonice; již dříve zjištěna terénním průzkumem J. Telenského. Výzkum provedl L. Hrdlička z Archeologického ústavu v Praze. Ostatní

objekty (např. v části V Nohavici) byly pouze topograficky dokumentovány. Další a dosud nejvýznamnější výzkum přišel až v druhé polovině 80. let 20. století. Co přinesl?

V části stěžovského polesí bylo, kromě četných milířišť, zjištěno také šest dehtařských pracovišť s jednou až osmi pecemi (obr. 3). Tato pracoviště se zakládala na místech s dostatkem vhodného (tj. smolnatého) dřeva, snadnou dostupností k vodě, na rovině či mírném svahu a v naprosté blízkosti tehdejších cest. Nejstarší doklady dehtářství byly prokázány na pracovišti č. 6, kde byly zjištěny zbytky pece z doby kolem poloviny 13. století. Na stejném místě byla pak o 200 let později postavena nová, mnohem větší pec. Z hlediska konstrukčního byla pec dvouplášťová, kdy ve vnitřní uzavřené peci docházelo působením tepla bez přístupu vzduchu k chemickému rozkladu borového dřeva. Samotný oheň byl zapálen v meziplášťovém topeništi, cílem bylo dosáhnout ideální teploty 350-450 °C. Na dně vnitřní komory byl otvor, kudy byly keramickou trubicí odváděny ven z pece jednotlivé části hrubé rafinace: nejdříve vodní pára, pak směs vody, kyseliny octové, lehké oleje a aromatické uhlovodíky. Nakonec otekl dehet (směs asi 180 aromatických sloučenin) se zbytkem smoly. Uvedené produkty byly zachycovány do připravených keramických misek a jejich obsah pak přeléván do vysokých tuhových zásobnic (obr. 4 – vpravo). Ty již stály na místě rafinační výhně, kde byly za pomalého ohřívání odstraňovány hrubé nečistoty (obr. 4 – vlevo). Výsledné produkty pak byly buď dočasně uskladněny v místě dehtařského pracoviště, nebo okamžitě nakládány na vozy a expedovány na místo odběru. Protože objem výroby dehtu byl velmi vysoký, odběrateli pravděpodobně nebyli jen obyvatelé okolních vesnic, ale zřejmě také těžařské společnosti nedalekých březohorských dolů. Rovněž je pravděpodobné, že část produkce směřovala po tehdejší hlavní silnici na pražský trh.

Využití dehtu bylo široké. Od lékařství, přes kosmetiku až po technické obory (bednářství, tesařství, koželužství, vojenství a pod.).

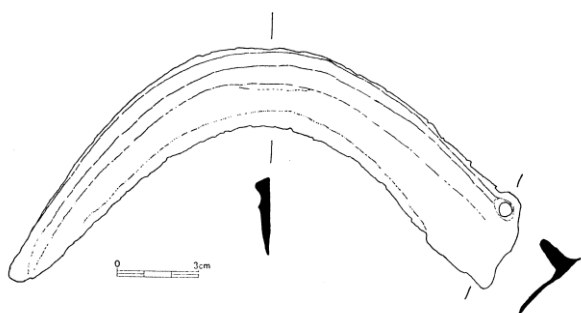
Archeologický výzkum přinesl také doklady druhového složení lesa, které bylo jiné než dnes. Hlavními dřevinami byly jedle a buk, značně byla zastoupena borovice (hlavní zdroj dehtu), naopak smrk byl zastoupen minimálně. Dále byl zastoupen habr, olše a javor. Smíšený les byl zdrojem suroviny jak pro výrobu dřevěného uhlí (milíře), tak dehtu a smoly (dehtařské pece).

Dehtařské pece, dosud zachované v stěžovském polesí, jsou jedinečnou technickou památkou. Zaslужují si proto zvýšenou památkovou ochranu jakožto nenahraditelný zdroj poznání zaniklého výrobního odvětví z období středověku a novověku.

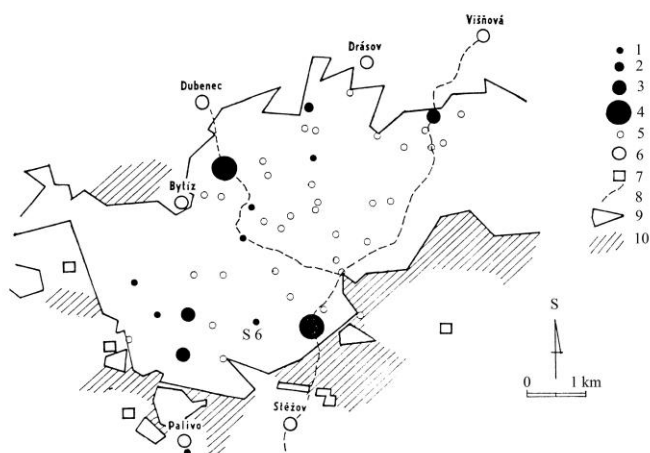
Obrázky:

Obr. 1: Společná fotografie lesníků v restauraci hotelu Buchar v Příbrami (kolem r. 1890). Na snímku Augustin Knittel (bohužel není známo, který z fotografovaných účastníků. Podaří se jej někdy zjistit?). (Foto Hornické muzeum Příbram)

Obr. 2: Stěžov, hájovna Na Pelechu. Bronzový srp, počátek mladší doby bronzové. (Podle Korený – Novák 2004)

Obr. 3: Mapa polesí Placy s vyznačenými dehtařskými pracovišti. Čísla 1 – 4 s 1, 2, 5 a 8 pecemi; č. 5 – nevyužité polohy; č. 6 – vsi vzniklé do 14. století, č. 7 – vsi vzniklé od 15. století; č. 8 – nejdůležitější středověké cesty; č. 9 – současné lesní plochy; č. 10 – les vymýcený po r. 1598. (Podle Nováček – Vařeka 1993, upravil autor)

Obr. 4: Dehtařské pracoviště č. 6 u Stěžova v 15. století. Ideální rekonstrukce na základě archeologického výzkumu. Vpravo kamenná kupole dehtařské pece s dělníkem zachytávajícím do keramické nádoby dehet. Vlevo je jeho čištění pomalým zahříváním ve vysokých tuhových zásobnících. Pracovištěm vede cesta, po které se odvážely hotové produkty. (Podle Nováček – Vařeka 1993; kreslil M. Ernée)

Historie a život obce Stěžov

Mgr. Václav Trantina

Strípky ze starší historie obce Stěžov

První zmínka je uvedena k roku 1227, a to ve tvaru: Naztesowe, villa monii s. Georgii, tedy ves náležící klášteru svatého Jiří (in: Codex diplomaticus ... regni Bohemiae). Další nacházíme k roku 1233, a to ve tvaru: in prov. Bozesco Nastesoue (v kraji Božeňsko). Tvar uvedený ve zprávě z roku 1341 nám již připomíná dnešní podobu, totiž: in Stezow. Dále pak najdeme podoby: 1380 in villa Radieticzch ...w Paliwie ... villa Steszhow; 1407 Sdenko de Stezowa; 1454 ve vsi Radieticzch ...w Paliwie na jeden lán a na 3. díl vsi Steszhowa (poté napsáno latinsky: tertiam partem ville Stezow); 1470 in Stezowie; 1514 Stezow tvrz; 1653 Stěžiow ; 1749 Stiežow.

Původní význam není zcela jasný, jednou z možností je, že je odvozeno od staročeského stěž, což znamenalo kláda, břevno, trám.

Majitelé Stěžova

Vzhledem k tomu, že Stěžov býval rozdělen mezi až tři majitele a tyto části se během staletí spojovaly a rozdělovaly, je nutné brát následující přehled jako průřez, nikoliv vyčerpávající přehled všech majitelů.

Před rokem 1341 šlo o svobodný statek, ale tohoto roku jej král Jan Lucemburský daroval jako odúmrt' po tehdy ještě živé paní Stanislavě Úbislavovi z Neřestec a tato část vsi se stala manstvem služebným ke hradu Karlštejnu.

1367 a 1370 získali části vsi Bušek Hus z Hlažovic a Přibík Krs z Radětic. Ti se pak rozdělili, takže část Stěžova patřila k Raděticím a část k Neřestcům.

K roku 1400 se připomíná z bojů Václav ze Stěžova, který vlastnil třetí část vsi, tato část vsi bývala, jak uvádí August Sedláček, od nepaměti manstvím. Týž Václav roku 1405 obdaroval kostel na Stražišti. Z této části vsi je znám také Jan, a to k roku 1414 a dále pak z válečných událostí roku 1429. Část Stěžova vlastnil také Heřman ze Stěžova a jeho synové Zdeněk, který je znám k roku 1407 a Ctibor, který na Stěžově 11.2.1441 zemřel a jeho statek připadl královské koruně jako odúmrt'. Zdeněk měl pak dědictví v Občově a zemřel před rokem 1437. Tuto část držel Jan ze Stěžova a 11.4.1441 ji prodal za 56 kop pražských grošů Havlovi z Boješic. Ten krátce nato (14.10.1441) pojistil své manželce Markétě věno 10 kop pražských grošů na tomto statku. Markéta již jako vdova a znovu provdaná za Klementa ze Stěžova prodává 17.6.1473 toto své věno pojištěné na zdejším statku Janovi z Příbrami. Přesně měsíc nato Kateřina a Běta, dcery Havla Boješic, prodávají manství ve Stěžově také Janovi z Příbrami za 30 kop pražských grošů. Výše zmíněný Jan ze Stěžova poté ještě 18.5.1448 prodal jiný zdejší statek (zvaný Vojtěchův) Petru Předborovi z Radešína na Smolotelích. Na této části potom byla vystavěna tvrz. Petr Předbor tento majetek držel do 10.7.1470, kdy jej prodal za 510 kop pražských grošů Václavovi Skuhrovcovi ze Skuhrova. Ten jej po dvou letech (30.3.1472) prodal synům Ondřejovi, Václavovi a Zikmundovi Předborům z Radešína, synům předchozího majitele Petra Předbora z Radešína. Václav Předbor prodal svoji část Stěžova 14.8.1480 Zdislavovi z Cidliny a jeho manželce Dorotě z Dobrovítova za 50 kop pražských grošů.

Od doby Petra Předbora z Radešína na Smolotelích patřil k této části Stěžova také radětický statek. Nástupci Zdislava z Cidliny, bratři Zikmund a Jan z Cidliny prodali tvrz Stěžov 19.9.1514 (první písemná zmínka o existenci tvrze ve Stěžově) Martinovi řečenému Macháč z Olešné a v Milíně. Týž Martin zvaný Macháč kupuje 3.2.1525 karlštejskou manskou část Stěžova od Marka Hloučala. Po 10 letech (16.2.1535) Martin zvaný Macháč prodává své stěžovské zboží Bedřichovi Bechyňovi z Lažan za 340 kop pražských grošů. Roku 1576 se dělili potomci Bedřicha Lažanského z Katan, bratři Jan a Adam. První dostal nějaké nemovitosti v Milíně, druhý stěžovské manství. Víme, že poté zde seděl Vilém Mitrovský z Nemyšle, který asi roku 1599 zemřel. Dne 8. listopadu 1605 přijal Jiří mladší Mitrovský z Nemyšle léno na tvrz Stěžov s příslušenstvím, dvůr Radědice, pustou

ves Sedlce a manství Hloučalské. Od 2.4. 1616 seděli na tomto zboží bratři Vilém a Jan Konrád Šlegovští z Šicendorfu. Od 1.7. 1624 se stal samostatným majitelem Vilém Šlegovský z Šicendorfu a v následujícím roce prodal Stěžov roku 1625 Janu mladšímu Dejmovi ze Stříteže a na Čížové. Následně statek získala 3.10.1631 Kateřina Anna Šlegovská z Šicendorfu. Statek poté koupil roku 1641 Vladislav Chlumčanský z Přestavlk a Chlumčan (později hejtman Podbrdského kraje) a ten jej 28.6.1670 postoupil svému synovi Janu Vilémovi Chlumčanskému z Přestavlk a Chlumčan. Dne 22.7.1683 bratři Jindřich, Václav a Maxmilián Chlumčanští z Přestavlk a Chlumčan prodávají manský statek Stěžov Janu Filipovi ze Schneltu a 2.10.1694 Maxmiliána Františka ze Schneltu, vdova po Janu Filipovi statek prodává Davidu Baltazarovi z Ottenfeldu. Ten již 8.6. 1695 celé zboží prodává Jindřichu Františkovi z Mannsfeldu na Dobříši.

Roku 1622 dal císař Ferdinand II. ocenit karlštejské panství, tedy včetně stěžovského statku. Odhad celého panství činil 73 722 zlatých. Nedlouho nato, dne 16.5.1625 byl purkrabský úřad zrušen a císař Ferdinand II. panství změnil na stolní statek českých královen. Některá manství byla prodána, například 14.6.1630 hrabě Bruno Mannsfeld koupil dobříšské panství. Jeho potomek Jindřich František z Mannsfeldu na Dobříši 8.6.1695 koupil od Davida Baltazara z Ottendorfu statek Stěžov a v jejich vlastnictví (od roku 1780 Colloredo-Mannsfeldů) byl až do pozemkové reformy.

Zvláště kruté zacházení s poddanými, které se řešilo až na císařském dvoře, vedlo k vydání patentu, zvaného také dobříšský (24.5.1771), na základě něhož se došlo k úlevám na robotě a jejímu přesnějšímu vymezení.

Dodnes nese statek čp. I znaky panského sídla, stěžovské tvrze.

Z tohoto období se nám dochovalo jen několik zpráv o obyvatelstvu, například z roku 1651, kdy byl sestaven soupis poddaných podle víry, tehdejší majitel uvedl: Já

Vladislav Chlumčanský z Přestavlk a Chlumčan na Stěžově a Trhových Dušníkách J.M.C. soudu dvorského a komorního rada, nařízený královský hejtman kraje Podbrtskýho (sic!) přiznávám se, že na statku mém vlastním Trhových Dušníkách a Stěžově tyto níže psané osoby a lidé podaní (sic!) se nacházejí.“ Nejstarším na stěžovském dvoře byl Matěj Sojka, písař, 36 let. Byl také jediný, kdo měl příjmení, ostatní jsou uvedeni jen pod křestními jmény: Tomáš, pacholek, 16 let; Voršila, šafářka, 28 let; Anna děvečka, děvečka 16 let; Anna druhá, děvečka 15 let; Lidmila, husopaska, 15 let, Jan, skoták, 13 let. Známe z tohoto soupisu také obyvatele tehdejší vsi Stěžov. Byli zde dva sedláci (Lukáš s manželkou Voršilou a Šimon Kouřimský s ženou Kateřinou a synem Matějem), tři chalupníci (Jakub s ženou Alžbětou, Mikoláš Mach s ženou Dorotou a Jan Kuba s ženou Annou a dětmi Jakubem a Alžbětou), jeden mlynář (Václav s ženou Annou) a jedna krčmářka (Anna Šenkýřka s dcerou Alžbětou), dále podruzi, pohůnci, ovčák. Celkem 35 osob od 9 do 50 let.

K lidnatosti zdejšího kraje lze uvést, že k velikonoční zpovědi se roku 1694 dostavilo do slivického kostela 1466 dospělých a 7 nedospělých, roku 1771 to bylo 1786.

Další údaje najdeme v Tereziánském katastru (1748-1757), kde je Stěžov již uveden pod panstvím Dobříš. Zde je zapsáno 9 hospodářství, 1 kovář, 1 kolář, 1 panský šenkýř, 1 podruh, 1 panský pacholek, 7 nádeníků a 1 žid obchodující dobyt看, plátnem a jinými věcmi.

Dále se nám dochovaly zprávy, že roku 1680 a následně ještě v letech 1713 a 1714 přišly epidemie moru. Roky 1769 - 1771 byly velmi neúrodné a bídu dovršil rok 1772. Toho roku následkem dešťů shnilo obilí na polích, takže nebyly žně a kronikáři zaznamenávají, že se pojídaly trávy, kořeny, psi i mršiny. Pro oběti byl zřízen na Slivici zvláštní hřbitov, protože dosavadní by byl brzo zaplněn.

Pivovar

Víme jistě, že ve Stěžově po několik století existoval pivovar. K jeho historii lze říci, že pivo se na manském statku hradu Karlštejna pravděpodobně vařilo již od poloviny 14. století, nejpozději se vznikem tvrze v druhé polovině 15. století. První písemnou zprávu o existenci pivovaru máme v zápisu ve dvorských deskách z 8.11.1605, kdy Jiří ml.

Mitrovský z Nemyšle přijímá rytířské léno na statek Stěžov mj. s pivovarem, sladovnou a 2 chmelnicemi. Poté víme, že 2.4.1616 Vilém Šleglovský z Šicendorfu spolu s bratrem Janem Konrádem přijímá rytířské léno na statek Stěžov opět mj. s pivovarem, sladovnou a 2 chmelnicemi. Dále 8.9.1625 manství koupil Jan ml. Dejm ze Stříteže a na Čížové mj. s pivovarem, pánví, káděmi a všelijakými pivním příslušenstvím, které se zde nachází. Podle zápisu v Dvorských deskách z 3.10.1631 manství koupila Kateřina Anna Šleglovská z Šicendorfu i za sestru Johanu mj. s pivovarem, pánví a všelijakým pivním příslušenstvím. Od roku 1641 vlastnil stěžovské zboží rod Chlumčanských z Přestavlk a Chlumčan. Dovídáme, že tohoto roku zdejší pivovar zásoboval svým mokem starobylé krčmy ve Stěžově a Raděticích. Poté 28.6.1670 manství koupil od svého otce Jan Vilém Chlumčanský z Přestavlk a Chlumčan i s pivovarem. Další zmínka se dochovala z 22.7.1683, kdy bratři Jindřich, Václav a Maxmilián Chlumčanští z Přestavlk a Chlumčan prodávají manský statek Stěžov Janu Filipovi ze Schneltu mj. i s pivovarem. Poslední zpráva o jeho existenci pochází z 2.10.1694, kdy David Baltazar z Ottenfeldu kupuje od Maxmiliány Františky ze Schneltu, vdovy po Janu Filipovi ze Schneltu manský statek i s pivovarem. Necelý rok na to, 8.6.1695, Jindřich František Mannsfeld kupuje tento manský statek. Krátce po připojení Stěžova k Dobříši pivovar zcela jistě zaniká. Jedinou představu o velikosti várky nám dává zápis v Berní rule (1652-1654), kde je uváděna velikost jedné várky 7 sudů (přibližně 1750 l). Není uvedeno, jak často se várka konala.

Novodobá historie obce Stěžov

O životě v obci Stěžov se dovídáme více podrobností až díky založení zdejší kroniky, Pamětní knihy obce Stěžov 1936-1957.

V letech 1850 – 1975 je Stěžov samostatnou obcí. V letech 1869 – 1880 byly jeho součástí jako osada sousední Raděnice. Naopak v období 1.1.1976 – 31.12.1979 byl Stěžov osadou Radětic. K poslední změně došlo k 31.12.1979, kdy se jak Raděnice, tak Stěžov staly součástí obce Milín.

Katastrální mapa v době založení kroniky (1936):

Katastrální území měří 1029 hektarů, 61 arů a 47 m².

Před pozemkovou reformou vlastnil velkostatek Dobříš: 814 ha, 25 arů a 59 m².

Obecní majetek:

18 ha, 40 arů a 68 m².

Soukromý majetek místních občanů:

153 ha, 59 arů a 9 m².

Soukromý majetek přespolečných občanů:

43 ha, 36 arů a 11 m².

Z historie obecního zastupitelstva:

Dne 19. prosince 1888 zemřel starosta a předseda místní školní rady Josef Sklenář.

5. ledna 1898 zemřel Josef Vrba dlouholetý starosta obce a předseda místní školní rady.

Od roku 1898 byl obecním starostou až do roku 1911 Josef Sklenář (čp. 17).

Členové výboru byli: Václav Havránek (hornický penzista, čp. 20), Eman Smíšek (truhlář (čp. 19), Augustin Štverák (domkář, čp. 30), František Kadlec (čp. 6), Václav Štverák (rolník, čp. 21), Václav Palivec (rolník, čp. 8), Miroslav Šrámek (řídící učitel), Jan Slepíčka (hostinský a důlní tesař, čp. 34), Matěj Sedláček (domkář, čp. 28), Josef Vršecký (domkář, čp. 27) a Augustin Knittel (nadlesní z hájovny Placy, zástupce knížete Colloredo-Mannsfelda v Dobříši). Uvedení byli členy zastupitelstva (až na malé výjimky) po celou dobu prvního období (1898 – 1911) starosty Josefa Sklenáře ve Stěžově.

Rozpočet obce v roce 1911:

celkový příjem: 532,01 K

celkové vydání: 522,99 K

hotovost: 19,02 K

Školní rozpočet:

Příjem: 190,68 K

Vydání: 205,40 K

Schodek: 14,72 K.

hotovost obce: 19,02 K

schodek školního rozpočtu: 14,72 K

konečná hotovost: 4,3 K.

Podle Rakousko-Uherských zákonů se provádělo školní vyúčtování odděleně od obecního.

Dne 14. září 1911 byl zvolen starostou Josef Vacek (čp. 4), ten po krátkém čase zemřel a úřadu starosty se ujal František Vršecký (čp. 9) jako první radní. Volba starosty byla provedena 22. května 1912 a zvolen opět Josef Sklenář, který tento úřad zastával až do roku 1919 (zemřel 10. června 1942 ve věku 79 let).

V roce 1919 se uskutečnily volby podle nového volebního řádu. Starostou byl zvolen Václav Palivec (rolník a pokladník Okresní hospodářské záložny v Příbrami, čp. 8). Svoji funkci zastával do roku 1932.

Členové obecního zastupitelstva: Josef Bareš (nájemce dvora), Josef Vrba (čp. 11), Jan Moudrý (řídící učitel), Josef Sklenář (čp. 17), Antonín Štverák (čp. 21), František Šmejkal (čp. 2), Viktor Štverák (čp. 30), Josef Novotný (čp. 5), František Vrba (čp. 26), Josef Sedláček (čp. 27) a Alois Šebor (čp. 16).

Jednou z aktivit zastupitelstva bylo, že dne 4. ledna 1931 odsouhlasilo koupi rybníka Strašil od velkostatku Dlouhá Lhota. Koupě byla provedena 12. března 1932 za cenu 7 700 Kč. Později se dovídáme, že 12.11. 1936 se konal výlov rybníka Strašil s celkovým úlovkem 835 kg kaprů (prodej 7 Kč/kg řezníkům do Příbrami).

Následující obecní zastupitelstvo bylo ustanoveno v roce 1932 bez voleb na základě jednotné kandidátky. Poprvé na dobu 6 let, dříve bylo funkční období 4 roky, jednalo se o správu obce v době založení kroniky:

Starosta: František Vršecký (rolník, čp. 16).

Obecní rada: Josef Vrba (čp. 11), František Kopecký (čp. 6), Viktor Štverák (čp. 30).

Obecní zastupitelstvo je 12ti členné: Josef Slepíčka (čp. 34), Alois Lukeš (čp. 15), František Smíšek (čp. 19), František Vršecký (čp. 10), Emanuel Vrba (čp. 26), Robert Hrubý (čp. 4), Antonín Štverák (čp. 21), Bohumil Vacek (čp. 3).

Zřízena rovněž finanční komise, předseda: Bohumil Palivec (čp. 8).

Účetní uzávěrka obce Stěžov za rok 1934:

příjmy celkem 17 551 Kč

vydání celkem 15 234,80 Kč

konečná hotovost 2 316,80 Kč.

Kaplička, církevní záležitosti

Uprostřed návsi byla v roce 1857 postavena kaplička zasvěcená sv. Ludmile. Obecní zvoník (František Havránek, čp. 20) vykonával zvonění třikrát denně.

Při slavnostních příležitostech zde byla konána mše svatá farářem ze Slivice, kam obec patřila farností a lidé docházeli na bohoslužby. Značná část příjmu slivického kostela plynula z pronájmu tzv. železných krav, z nichž se při sv. Havlu platilo, ve Stěžově bylo takových krav celkem 5 (každá po 10 kejcarech).

V roce 1903 a 1904 se jednalo o postavení kostela ve Stěžově. Iniciátorem byl slivický farář Václav Čermák. Jako nejvhodnější místo označil, tehdy ještě stojící, panský ovčín. Ke stavbě, jejíž rozpočet činil 18 455,39 Kč, vzhledem k nedostatku finančních prostředků nedošlo.

V roce 1930 byla provedena oprava kostela a fary na Slivici, obec Stěžov přispěla částkou 2 995,11 Kč.

V roce 1938 obec dala upravit kapličku a kříž na návsi z důvodu, že v ní bude sloužena mše svatá při oslavě 60 let místní školy, což také proběhlo. V roce 1948 pak došlo k opravě a vybílení kapličky.

Po nařízení (během 2. světové války) odvádět zvony byl ze zdejší kapličky zvon sundán, přestože neměl předepsanou váhu, a uschován a do konce války se v kapličce nezvonilo.

V roce ??? došlo k rekonstrukci zdejší kaple, která má ve své lucerně umístěn zvon s nápisem: ???

V roce 1882 koupila stěžovská obec litý kříž, který v roce 1883 dala s kamenným podstavcem před budovu školy. Na konci 20. století došlo k jeho poškození a na počátku 21. století byl nákladem obce Milín obnoven.

Kříž z roku 1883 před rekonstrukcí.

Rekonstruovaný kříž, v pozadí Maková Hora.

Škola

Až do roku 1823 navštěvovaly děti ze Stěžova školu v Milíně. Dne 13. října 1823 dal tehdejší školní dozorce František Xaver Jadina (děkan a vikář ve Svatém Poli) svolení, aby ve Stěžově vyučoval učitelský pomocník František Smíšek, který podléhal doзору milínského učitele (byla zde zřízena tzv. expozitura milínské školy). Dle záznamu z 10.

října 1835 školu ve Stěžově navštěvovalo 21 dětí (9 hochů, 12 dívek). Bohužel není známo, jak dlouho se na této expozituře vyučovalo.

Je zde rovněž uvedena povinnost tzv. posnopného pro učitele, kterou má odvádět každý hospodář. Ze Stěžova odváděli jeden snop žita, jeden snop ječmene a jeden snop ovsa sedláci: Josef Puchmajer (čp. 4), Václav Vršecký (čp. 8) a Vojtěch Nekolný (čp. 11).

Zemská školní rada v Praze výnosem ze dne 19. února 1875 povolila, vzhledem k špatné cestě do Milína, jednotřídní školu v Raděticích. Zde bylo vyučováno dva roky, tedy v letech 1876 až 1878. Škola byla umístěna u Jana Soukupa (rolník, čp. 6).

V souvislosti se zamýšleným přiškolením Kácíně bylo započato v roce 1876 se stavbou školní budovy ve Stěžově. Stavbu provedl Antonín Henrřych z Příbrami za 10 450 zlatých, 67 krejcarů. Zemský školský výbor přispěl 2000 zlatých, obec Stěžov (včetně velkostatku Dobříš) 4627 zlatých a 9 krejcarů, obec Radětic 2845 zlatých a 35 krejcarů a obec Káciň 978 zlatých a 23 krejcarů.

Dne 21. září 1878 byla školní budova vysvěcena a dne 25. září 1878 se jednalo za přítomnosti okresního školního inspektora o přiškolení Dalskabát ke zdejší škole. Komise zjistila, že děti z Dalskabát mají blíže do Smolotel, a proto přiškolení nebylo provedeno. Přesto některé děti z této osady navštěvovaly zdejší školu.

Dne 14. února 1898 proběhlo komisionelní řízení za příčinou rozšíření školy o třetí třídu za předsednictví okresního školního inspektora. Přítomní (inspektor, členové místní školní rady a obecních zastupitelstev Stěžova, Radětic a Jablonné, kam spadala osada Káciň samosprávou) se jednohlasně shodli pro rozšíření místní školy o třetí třídu, která byla povolena počátkem školního roku 1898/99 výnosem Zemské školní rady ze dne 2. srpna 1898.

Výnosem Zemské školní školy ze dne 9. srpna 1933 byla zdejší škola dočasně organizována jako dvoutřídní, ke zrušení tohoto stavu a návrat k třem třídám došlo výnosem ze dne 6. srpna 1935.

Dodnes některé třídy nesou své původní označení.

Složení první školní rady (1878-1881):

Josef Pokorný (slivický farář), Václav Menzl (nadlesní v Jelencích), Miroslav Šrámek (řídící učitel), Josef Sklenář (starosta, zvolen předsedou školní rady), Josef Vrba (Stěžov, čp. 11), Josef Broum (Radětice, čp. 1), Josef Novák (Radětice, čp. 8), Josef Jarolímek (Káčin, čp. 2).

Počátkem školního roku 1878/79 započato s vyučováním v nové školní budově ve Stěžově. Ustanoveni byli: Miroslav Šrámek, zatímní řídící učitel (později jmenován definitivním řídícím učitelem), Josef Ureš, podučitel. Po odchodu Josefa Uřeše na jeho místo ustanoven 1. ledna 1884 Josef Vandas, který byl dne 1. prosince 1889 přeložen do Pičína a do 27. ledna 1889 vyučoval řídící učitel obě třídy společně. Od 1. února 1890 byl ustanoven výpomocný podučitel Václav Procházka. Po rozšíření školy o třetí třídu byl ještě dosazen Jindřich Pokorný jako prozatímní podučitel.

Dne 28. února 1916 zemřel Miroslav Šrámek (narozen 13. února 1853 ve Střelských Hošticích, kde byl jeho otec řídícím učitelem), který stál v čele stěžovské školy od jejího založení. Ve školním roce 1916/17 byl zastupujícím řídícím učitelem František Vohradský. Výnosem Zemské školní rady ze dne 5. května 1917 byl ustanoven řídícím učitelem Jan Moudrý. Vzhledem k tomu, že konal vojenskou službu, byl jeho zástupcem František Sádlo, zatímní učitel. Jan Moudrý nastoupil své místo 1. prosince 1917. Počátkem školního roku 1926/27 odchází Jan Moudrý na místo řídícího učitele do Hluboše. Zemská školní rada výnosem ze dne 13. března 1927 ustanovila definitivním řídícím učitelem Františka Kříže, učitele ve TřebSKU, který však na toto místo nenastoupil. Výnosem Zemské školní rady ze dne 20. března 1928 byl ustanoven definitivním řídícím učitelem Jaroslav Bartoš, dosavadní učitel v Dolních Hbitech.

Během 1. světové války nabádali učitelé (podle úředního nařízení) školní děti k polním pracím. Ty musely po vyučování za dozoru učitelů trhat ostružinové listí, které se

po usušení posílalo na frontu k přípravě čaje. Žákyně zhotovovaly při ručních pracích zimní oděvy pro vojíny. Dále byly zhotovovány papírové podešve a vše zasíláno Dobrovolnému válečnému výboru v Praze.

Roku 1936 byly také na žádost místní školní rady poraženy lípy před školou, které stály na obecním pozemku. Bránily přístupu slunce na školu, dřevo prodáno k řezbářským účelům do Příbrami. Lípy byly zasazeny školními dětmi na počest sňatku korunního prince Rudolfa Habsburského a princezny Štěpánky, takže to nebyly pro náš národ lípy památné. Dne 21. dubna 1939 vsadily děti 8 stromů před školou, aby prostranství nabylo lepšího vzhledu.

Školní rozpočet roku 1936 činil 7050 Kč (z toho hradí: Stěžov 3 593 Kč, Radětice 2 485 Kč, Káciň 972 Kč).

Během roku 1940 byly vyřazovány školní učebnice a rovněž kronika školy, vedená od jejího založení v roce 1878, musela být uzavřena a zapečetěna. Po 2. světové válce již bohužel nebyl obnovena.

V zimních měsících školního roku 1940/41 byla pro děti vařena polévka z prostředků Národní pomoci v Příbrami.

Ve školním roce 1942/43 došlo ke zvýšení počtu hodin němčiny na 7 týdně, a to podle nařízení ministra školství Emanuela Moravce. Zavedlo se též německé úřadování. V lednu a únoru tohoto školního roku byly uhelné prázdniny.

Ve školním roce 1943/44 škola opět fungovala jako dvoutrídň, nově byla zřízena škola pomocná pro méně nadané a opožděné děti. Místní školní rady byly zrušeny a péči o školu převzal starosta obce František Vršecký (rolník, čp. 16).

V dalším školním roce se ve škole se nesmělo učit od Vánoc pro nedostatek paliva. Děti chodily jenom jednou týdně pro domácí úlohy. Teprve 4. dubna, po Velikonocích, kdy se již nemuselo topit, bylo dovoleno vyučovat. Poněvadž v I. a II. třídě (v poschodí) byli němečtí uprchlíci (od 8. března), učilo se jen v pomocné třídě (v přízemí) a v hostinci U Slepíčků. Vyučovalo se jen do květnové revoluce, poté byl proveden úklid ve třídách po uprchlících. Ve vyučování se začalo až 7. června a školní rok byl ukončen 19. července 1945.

Dosavadní ředitel Jaroslav Bartoš se stal řídícím učitelem na obecné dívčí škole na Březových Horách a na zdejší školu byl jmenován řídícím učitelem Josef Vrátný, dosud

řídící učitel v Přeborově u Milevska, ale pobyl zde jen necelý měsíc a byl jmenován tajemníkem školní rady v Milevsku. Po jeho odchodu převzala správu školy Růžena Němečková – Horká vyučující na zdejší pomocné škole, která byla školním rokem 1945/46 zrušena. Počátkem nového školního roku byla jmenována učitelkou na obecné škole v Milíně, proto správu školy převzal od 1. října zdejší rodák, absolvent příbramského učitelského ústavu Václav Palivec než dnem 1. listopadu nastoupil jako řídící učitel Václav Stránský. Václav Palivec přešel na obecnou školu do Dolních Hbit a poté do pohraničí, kde se později stal řídícím učitelem ve Vahanči u Žlutic. V polovině října roku 1945 byla v přízemní třídě otevřena mateřská škola pro děti od 3 let. Zasluhou MNV Stěžov a přiškolených obcí se opatřilo dostatek dřeva a bylo možné topit po celou zimu. Jak poznamenává nový řídící učitel: „... pravidelného vyučování bylo zapotřebí, neboť vlivem válečných událostí byly ve vědomostech dětí citelné mezery.“

Dne 10. května 1946 došlo opět k ustavení místní školní rady. Předsedou zvolen Vršecký Josef (Stěžov, čp. 32); za obec Radětice Vojtěch Vácha (čp. 3); za Káciň Jan Horký (čp. 7) a Josef Suchopár (čp. 24). Za učitelský sbor Václav Stránský, řídící učitel a Marie Hanzlová.

V roce 1948 byla celá škola omítnuta a natřena světle žlutou barvou (jejíž zbytky můžeme vidět dodnes).

Náboženství římskokatolické vyučoval na zdejší škole 23 let farář František Daněk ze Slivice, který zemřel 30. května 1949. Od 12. září 1949 jej začal vyučovat Antonín Horák, farář v Pečicích, ale koncem září byla ustanovena laická učitelka Marie Krotká z Příbrami.

Dne 20. listopadu 1949 se konala ustavující schůze Sdružení rodičů a přátel školy. Po schůzi následovala beseda o Stalinovi, kterou uspořádala Rada žen.

Výnosem KNV v Praze z 26. června 1951 byla zdejší mateřská škola zrušena, neboť nevyhovovala předpisům ministerstva školství, věd a umění (matky nebyly v zaměstnaneckém poměru).

Z významnějších událostí těchto let lze uvést následující: v roce 1953 byla také na škole ve Stěžově založena pionýrská organizace, která měla 11 členů (69 % dětí pionýrského věku). Vynikajícím oceněním byl fakt, že okresní školní inspektor po své inspekci 29. dubna 1954 ohodnotil zdejší školu jako nejlepší dvoutřídku. Ve škole se

konala pro členy Sdružení a přátel školy přednáška o Makerenkovi (1955). V roce 1956 byla z dolejší učebny zřízena tělocvična. Pro budoucnost a osud školy ve Stěžově se jeví jako příznačná skutečnost, že 2 roky po sobě (1956, 1957) se v obci nenarodilo žádné dítě.

Naposledy se zdejší škola otevřela pro prvňáky ve školním roce 1965/66, její existence byla ukončena k 31.12.1965. Děti následně navštěvovaly školy v Dolních Hbitech (Stěžov, Káciň) a Milíně (Radětic). Poslední ředitelkou a zároveň jedinou učitelkou byla paní Věra Kodrlová.

Objekt později využíval podnik Jednota jako prodejnu smíšeného zboží.

Žactvo:

1937 - 119 dětí (63 hochů, 56 dívek)

1938 - 108 dětí

1940 - 72 dětí ve dvou třídách (třetí třída byla prozatím zrušena).

1945/46 - obecná škola: 53 dětí (počet se během školního roku snížil vlivem přesídlení rodin do pohraničí), mateřská škola: 21 dětí

1947/48 – obecná škola: 45 dětí, mateřská škola: 15 dětí

1948/49 - obecná škola: 47, mateřská škola 21

1949/50 - obecná škola: 46 – 44, mateřská škola: 16 – 20 (snížení vlivem přesídlení rodin).

1950/51 - národní škola: 46, mateřská: 18

1951/52 - národní škola: 46 dětí (ve dvou třídách), mateřská škola 15

1952/53 - 41 dětí, v I. třídě (1. – 3. postupný ročník 20 dětí, ve II. třídě (4. a 5. postupný ročník 21)

1953/54 - 48 dětí (23 chlapců, 25 dívek; I. třída 21 dětí, II. třída 27 dětí)

1954/55 - 52

1955/56 - 48 dětí

1956/57 - 54 dětí

1957/58 - 47 dětí (6 ze Stěžova, 2 z Dalskabát, zbytek z Radětic a Káciňě)

Současný stav napovídá, že budova školy Interiéry bývalé školy potvrzují exteriér desítky let neplní své poslání.

Sbor dobrovolných hasičů

Sbor dobrovolných hasičů (SDH) byl v obci ustanoven v říjnu 1891, jako činní členové se přihlásili:

Stěžov: František Havránek (zedník, čp. 20), František Lukeš (domkář, čp. 15), Petr Smíšek (domkář, čp. 13), Antonín Spilka (obuvník, čp. 28), Karel Schaffer (bratr nájemce dvora), Alois Šebor (tesař, čp. 14), František Vrba (kovář, čp. 26), Josef Vrba (syn rolníka, čp. 11) a František Vršecký (domkář, čp. 7).

Káciň: František Sirotek (syn domkáře), Josef Trkovský (domkář) a Václav Trkovský (obuvník).

Jablonná: Václav Fiřt, František Muzikář.

Při ustavení SDH ve Stěžově bylo celkem 32 členů (v roce 2008 má SDH Stěžov také 32 členů), z toho 15 činných, 13 přispívajících a 4 činní i přispívající. Zakládajícím členem byla také paní Marie Schafferová, matka pozdějšího čestného velitele Antonína Schaffera, která vložila 50 K .

Došlo ke zvolení zatímního výboru: předseda Miroslav Šrámek (přispívající člen), jednatel: Josef Skopeček. Sepsali sborové stanovy, které byly zaslány c.k. místodržitelství v Praze a během vánočních svátků 1891 se vrátily zpět schválené. Sbor konal první řádnou valnou hromadu 6. ledna 1892.

Svěcení stříkačky a veřejné cvičení se konalo 14. května 1893. Sbor vycvičil František Novák, učitel z Dolních Hbit. Svěcení stříkačky provedl P. Josef Svoboda, kaplan ze Slivice.

Původní hasičská stříkačka z roku 1892, do dnešních dnů plně funkční.

Prvním velitelem sboru byl Antonín Schaffer (nájemce dvora), který se staral o zvelebení sboru. Po odstěhování do Svatého Pole jej v roce 1901 členové SDH jednohlasně zvolili prvním čestným členem, dokonce čestným velitelem. Druhým velitelem se stal František Vrba (čp. 26). Po něm zvolen v roce 1898 Emanuel Smíšek (čp. 19). Na jeho místo později zvolen Josef Vrba (čp. 11), který byl následně vystřídán Františkem Kopeckým.

Prvním řádným předsedou sboru byl zvolen František Vršecký (čp. 9), po něm František Šedivý (nájemce dvora), Václav Palivec (čp. 8), Josef Vrba (čp. 11, dřívější velitel sboru).

Spolková místnost sboru se od svého založení nacházela v hostinci U Slepíčků, jehož majitelé se stali zároveň pokladníky sboru. V roce 1906 byla postavena kolna na hasičské nářadí.

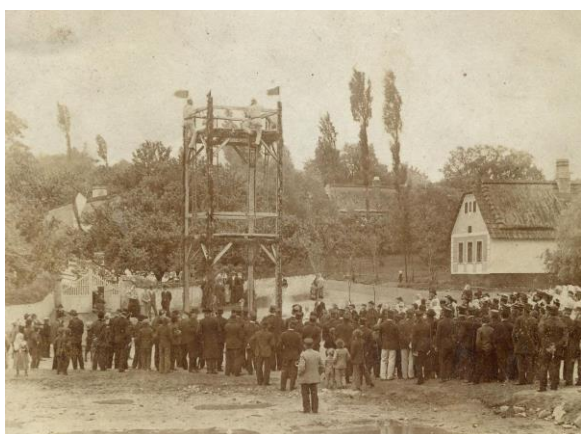
Při svém založení patřil sbor k župě podbrdské, od roku 1898 je součástí župy příbramské.

Členové se ve dnech 15. až 17. srpna 1903 zúčastnili sjezdu Slovanského dobrovolného hasičstva v Praze.

Nejstarší dochovaný snímek Sboru dobrovolných hasičů Stěžov (1905).

Dne 3. května 1931 se konala slavnost výročí 40ti letého trvání sboru, kdy byly zakládajícím členům uděleny čestné diplomy (Jan Slepíčka, Petr Smíšek, Josef Vrba, František Vrba, František Havránek, čestný velitel Antonín Schaffer). Diplom udělili také tehdejšímu župnímu starostovi Horychovi, bývalému zdejšímu učiteli, který byl do roku 1905 člen zdejšího SDH.

Cvičení a soutěže lezeckého oddělení byla společenskou událostí (Stěžov, nedatováno).

Členové sboru také s úspěchem hráli divadelní představení, a to za laskavého řízení místních učitelů. První záznamy o této aktivitě máme z roku 1910 (nastudovány kusy Proměnné ženy a Pan Bulíček v tisíci úzkostech). Vzhledem k absenci vlastního jeviště (nutno vždy vypůjčit v Pečicích nebo na Hájích), bylo rozhodnuto pořídit vlastní nové jeviště. S realizací se začalo po Novém roce 1935, náklady činily 2281,30 Kč. Malbu plátna provedl pan Švarc z Lazska. Dne 2. března bylo sehráno první představení na novém jevišti, hra Převozníkův syn. Dále dne 21. dubna divadelní hra Dědkové, 2. června hra Mlynář a jeho dítě a poté v předvečer státního svátku 27. října hra ze světové války Jménem jeho Veličenstva. Jeviště bylo využíváno k divadelním produkcím také školními

děti, např. v prosinci 1935 hra Stolečku, prostří se. V následujícím roce (1936) předvedl veřejnosti 5 divadelních představení.

Sbor se od svého založení zúčastnil téměř každý rok nějakého hašení požárů. Zvláště velké byly 18. dubna 1893 v Konětotech (7 stavení), 2. května 1893 v Raděticích (14 stavení), 2. září 1896 na Placech (3 stavení), 24. listopadu 1899 v Palivě (3 stavení), 18. září 1900 v Jelencích (3 stavení), 31. srpna 1902 v Lešeticích (2 stavení). Není bez zajímavosti, že zdejší sbor se také účastnil v roce 1952, v době výstavby Vodního díla Orlík, se svojí motorovou stříkačkou a osádkou čerpání vody ze zatopených základů této stavby.

Hasičský sbor měl před 2. světovou válkou účast na brannosti obyvatelstva tím, že cvičil své členy ve vojenských pořadových a pochodových cvičeních.

Roku 1941 obec zakoupila SDH motorovou stříkačku a 120 m hadic, cenu 42 000 Kč kryla subvence.

Po květnových událostech roku 1945 zbylo v obci po německé armádě lehké dodávkové auto. Obec o něj požádala pro hasičský sbor a získala jej. Osvědčilo se při dopravě hasičů k ohni, obyvatel do nemocnice, k lékaři aj.

Na schůzi dne 25. března 1951 došlo k reorganizaci Sboru dobrovolných hasičů a jeho přejmenování na Hasičskou jednotu Stěžov. Tehdy jednotu tvořilo celkem 35 členů (z toho 19 činných). Předsedou Hasičské jednoty byl Alois Šebor, v roce 1956 došlo ke zvolení nového předsedy. Stal se jím Vršecký Jan (čp. 7), velitelem Kotlář Adolf (čp. 29), po jeho odstěhování neměl sbor velitele. Ten byl zvolen následujícího roku a stal se jím Vacek Bohumil ml. (čp. 3).

V roce 1967 bylo zakoupeno vozidlo, které slouží do dnešních dnů.

V současné době (2008) je starostou SDH Walter Chwojka, velitelem Zdeněk Krajíček.

Současní členové Sboru dobrovolných hasičů Stěžov.

Obecní knihovna

Veřejná obecní knihovna na počátku 20. století čítala 183 svazků, vznikla sloučením s hasičskou knihovnou, kterou založil roku 1898 pan učitel Bohumil Houdeček, když daroval Sboru dobrovolných hasičů 47 knih. Knihy do obecní knihovny pak dále věnovali např. Měšťanská beseda v Příbrami, František Horych (zdejší učitel a velitel SDH, později starosta Podbrdské župy), Miroslav Šrámek (řídící učitel). Nejvíce čteny jsou knihy autorů: Václav Beneš Třebízský, Vlasta Javořická, Alois Jirásek, Karel Václav Rais, Božena Němcová a Karel Klosterman.

Funkci knihovníka od založení (sloučení) zastával Josef Vrba (rolník, předseda kampeličky, čp. 11, zemřel dne 8. října 1945 zemřel ve věku 70 let), poté se stal knihovníkem jeho syn Antonín Vrba.

Knižní fond:

1936: 196 knih poučných a zábavných včetně 15 odborných, bylo přikoupeno 8 svazků, čtenářů bylo 26, zápůjček 60.

1948: 213 knih (156 zábavných, 50 naučných a 7 pro mládež). Vypůjčovateli bylo 13, z toho 4 děti.

1950: 279 knih, počet čtenářů 24 (z toho 9 dětí do 15 let).

1954: 498 knih.

Na návrh K. Gottwalda byly od roku 1949 vydávány spisy A. Jiráska, k jejich odběru se přihlásila i zdejší knihovna, zároveň se přihlásila k odběru Stalinových a později i Gottwaldových spisů.

Pro Místní lidovou knihovnu jako knihovnu Lidové besedy byla v roce 1954 pronajata místnost u Bohumila Palivce (čp. 8) a odstěhována z bytu knihovníka Antonína Vrby (čp. 11).

V roce 1957 je zaznamenán pokles výpůjček, což kronikář připisuje počínajícímu rozmachu televizorů v domácnostech.

Kampelička

Ustavující schůze spořitelního a záložního spolku pro Stěžov a okolí se konala 14. června 1908 ve Stěžově za účasti 16 členů (Stěžov, Radětice, Palivo, Káciň, Dalskabáty, Drsník). Předsedou zvolen František Šedivý (nájemce dvora ve Stěžově).

Peněžní obrat k 31. 12. 1908: 6 898 Kč 24 h. Počet členů 23.

Peněžní obrat k 31. 12. 1918: 97 832 Kč 74 h. Počet členů 43.

Peněžní obrat k 31. 12. 1928: 327 339 Kč 58 h. Počet členů 48.

Peněžní obrat k 31. 12. 1938: 510 490 Kč. Počet členů: 54

Od 1. ledna 1953 zde došlo ke zrušení kampeličky a vzniklo z ní jednatelství Státní spořitelny (pro obce Stěžov, Radětice a Káciň) s tím, že služby se poskytovaly 1x týdně (neděle odpoledne).

První světová válka

Většina mobilizovaných z obce Stěžov narukovala ke 102. pluku v Benešově, odkud počátkem srpna odjeli na srbské bojiště. Celkem bylo mobilizováno 26 občanů, později 2 demobilizováni.

Legionáři:

Bříško Antonín, nar. 15.7.1896 Obecnice, příslušný Obecnice, Stěžov. 4. rota 1. pluku Mistra Jana Husi, svobodník, Rusko.

Čermák Josef, nar. 14.4.1878 Stěžov, příslušný Chrašticke. 2. rota 11. pluku Františka Palackého, střelec, Rusko.

Havránek Petr, nar. 25.7.1885 Stěžov, příslušný Stěžov. 23. pluk Amerických Slováků, 24. pluk Dobrovolnický, střelec, Francie.

Kopecký Václav, nar. 2.9.1894 Stěžov, příslušný Životice. 6. rota 33. pluku Doss Alto, střelec, Itálie.

Lukeš František, nar. 10.7.1892 Stěžov, 2. rota 2. pluku Jiřího z Poděbrad, 10. pluk Jana Sladkého Koziny, svobodník, Rusko.

Smíšek Emanuel, nar. 16.12.1888 Stěžov, příslušný Stěžov. 6. rota 33. pluku Doss Alto, strážmistr, Itálie.

Smíšek Josef, nar. 30.4.1877 Stěžov, příslušný Příbram. 3. pluk Jana Žižky z Trocnova, desátník, Rusko.

Tichý František, nar. 17.2.1887 Stěžov. 23. pluk Amerických Slováků, 24. pluk Dobrovolnický, střelec, Francie.

Vrba Antonín, nar. 15.4.1887 Stěžov, příslušný Příbram. 12. rota 8. pluku Slezského, zdravotní služba, Rusko.

Dychtivě byly očekávány zprávy z bojiště, které však vlivem cenzury byly nepravdivé. Určitější zprávy se lidé dozvěděli teprve od prvních raněných, kteří se posílali do nemocnic ve vnitrozemí. Prvním z obce Stěžov byl Emanuel Smíšek (čp. 19), raněn na srbském bojišti do nohy 6. prosince 1914.

V důsledku nedostatku pracovních sil bylo na žádost hospodářů Ústředím válečných zajatců poukázáno do obce 12 ruských zajatců z tábora v Terezíně, kteří byli ubytováni ve statcích po 1 v samostatných místnostech se zákazem komunikace s obyvatelstvem.

Pivo se vařilo výhradně z pýru a prodávalo ve značně omezeném množství. V květnu 1918 se přestalo v obci čepovat pivo zcela. To pak bylo vařeno podomácku. Časté byly i rekvizice dobytka, jehož stav poklesl o více jak 50 %.

Vznik samostatné republiky

V neděli 10. listopadu 1918 byla od dvou hodin odpoledne konána oslava československé samostatnosti v místní škole:

- 1) průvod obcí
- 2) slavnostní schůze ve školní budově
- 3) slavnostní věneček v hospodě U Štveráků (výtěžek určen rodinám po padlých legionářích).

Mezi lipami před vchodem do školní budovy byla upravena z jedlové chvoje brána a ozdobena národními praporky. V průčelí školní budovy umístěny ozdobené nápisy: „Masaryk, Wilson, Štefánik“, vjezd do dvora ozdoben nápisem: „Sláva českým legiím“.

Rozvoj v meziválečném období (doprava, elektrifikace...):

Obec dlouho postrádala silniční spojení, ačkoliv již roku 1906 se dožadovaly obce Hbity, Káciň, Stěžov, Radětice a jiné, aby byly připojeny řádnou silnicí s okolím, hlavně městem Příbramí. Se stavbou okresní silnice se započalo teprve v roce 1920 a došlo ke spojení obcí Buk, Radětice, Stěžov, Káciň a Horní Hbity.

V roce 1929 byla zahájena autobusová doprava ze Sedlčan do Příbrami přes Kamýk, Hbity, Stěžov a Háje (autobus jel ráno do Příbrami, po poledni zpět). Počet spojů byl postupně rozšiřován v souvislosti se změnou struktury zaměstnanosti obyvatel. Například po změně jízdního řádu 20. 5.1951 jely do Příbrami již 3 ranní spoje: 5.02, 6.36, 8.47.

V roce 1928 se zahájila elektrifikace, za tím účelem bylo ustanoveno družstvo (členové složili podíly dle výměry orné půdy). Proud dodávalo Jihočeský elektrárenský svaz v Mydlovarech. Poslední bylo elektrifikováno čp. 2 v roce 1954.

V obci se použila první zapůjčená cepová mlátička v roce 1931.

V roce 1922 byl rozbořen starý obecní domek (část pozemku zastavěna silnicí, zbývající obcí prodán Františku Vršeckému (čp. 22) a Františku Šmejkalovi (čp. 2). Obecní domek byl postaven v roce 1924 na východním konci vesnice vedle čp. 38.

Obyvatelstvo:

V roce 1930 bylo provedeno celostátní sčítání lidu. Sčítacím komisařem pro obec Stěžov ustanoven Jaroslav Bartoš, řídící učitel.

Dle sčítání lidu k 3.3.1991: 93 trvale žijících obyvatel (z toho 44 žen, 23, ve věku do 14 let a 21 v důchodovém věku.

2002: 67 obyvatel hlášených k trvalému pobytu

2003: 76 obyvatel hlášených k trvalému pobytu

2004: 77 obyvatel hlášených k trvalému pobytu

2005: 77 obyvatel hlášených k trvalému pobytu

2006: 75 obyvatel hlášených k trvalému pobytu

2007: 64 obyvatel hlášených k trvalému pobytu

2008: 64 obyvatel hlášených k trvalému pobytu

Zdravotnictví

Stěžov spadl do zdravotního obvodu se sídlem v Dolních Hbitech (MUDr. Chára). Kronikář doslova uvádí: „Úmrtnost jest úměrna počtu porodů, počet obyvatel je tedy přibližně stále stejný.“

Kronika zachycuje také vlnu tzv. španělské chřipky, která řádila po skončení 1. světové války. Ve Stěžově onemocněla více než polovina občanů chřipkou a vyžádala si několik lidských životů.

Později byl Stěžov přidělen k zdravotnímu středisku Milín (MUDr. Gustav Vácha). Zdejší obyvatelé žádali o přeložení do Příbrami, neboť do Milína museli chodit po svých, kdežto do Příbrami jezdili autobusy. Bohužel to nebylo vyslyšeno.

Politické strany

V roce 1919 došlo v obci k založení odborové organizace Místní domovina, jejíž členové byly zároveň členy Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu. K založení došlo v době vydávání zákonů o pozemkových reformě. Početně byla poměrně silná, neboť se zde organizovali mnozí členové z okolních obcí, kteří chtěli získat přiděl půdy od velkostatku Dobříš v katastru obce Stěžov. Po skončení pozemkové reformy na zdejších dvoře v roce 1924 všichni členové z okolních obcí, ale také někteří domácí, z organizace vystoupili. V roce 1935 se v obci založila Odborová jednota republikových zaměstnanců. Organizace se stala pobočkou pražské jednoty. Spolek hájil zájmy

zaměstnanců pŕdy i jiných oborů, spolupŕsobil při sjednávání pracovnŕch a mzdovŕch smluv, opatřoval nezaměstnaným členŕm práci a poskytovat podporu v nezaměstnanosti.

Volby do sněmovny a senátu dne 19. května 1935 v obci Stěžov:

Do:	Republikánská strana	sociální demokraté	národní socialisté	strana lidová	strana živnostenská	národní obec fašistická	národní sjednocení		Celkem:
sněmovny:	50	37	3	14	2	—	5	—	111
senátu:	51	36	3	13	—	—	2	—	105

Volby do okresního zemského zastupitelstva dne 26. května 1935 v obci Stěžov:

Do zastupitelstva:	strana republikánská	sociální demokraté	národní socialisté	strana lidová	živnostníci	národní sjednocení		Celkem:
okresního:	47	34	3	17	3	4		108
zemského:	52	35	3	13	2	4		109

Tyto organizace např. společně pořádaly ples, jinak je obec, dle poznámky kronikáře: „...uchráněna od politických zmatků, za což je možné děkovat prozíravosti některých občanů.“

Pozemková reforma

Na základě záborových zákonů z let 1919 až 1921 došlo k rozparcelování velkého pozemkového majetku a pŕdy, což řídil nově zřizený Státní pozemkový ŕřad v Praze. Přídělové řízení na dvoře Stěžov bylo provedeno před žněmi roku 1924. Za tím účelem byl v obci ustanoven místní poradní sbor, který spolupŕsobil (společně s obvodovou ŕřadovnou Státního pozemkového ŕřadu v Příbrami) při přidělování pŕdy uchazečŕm. Celková výměra dvora činila 127 ha, z toho bylo drobným přidělcŕm z obcí Stěžov, Káciň, Dalskabáty, Jablonná, Radětice a Palivo přiděleno 74 ha 41 arů a 40 m². Budovy a zbývajcí pŕda (52 ha 58 arů a 60 m²) tvořily tzv. zbytkový statek. Občané Stěžova získali do vlastnictví 24 ha 96 arů a 75 m² při průměrné ceně 2152 Kč za 1 ha. Příděl pŕdy byl

ukončen slavnostním odhalením památníku s nápisem: „Na památku pozemkové reformy 16. 10. 1924.“ Vlastní slavnost pořádaná organizací Místní domovina se konala 16. listopadu 1924.

Pomník pozemkové reformy v obci Stěžov.

Blíží se 2. světová válka a události během ní

V souvislosti s nařízením okresního úřadu byla v obci roku 1937 ustanovena civilní protiletadlová obrana, velitelem ustanoven Josef Slepíčka (čp. 34). O propracovanosti hovoří fakt, že byl vytvořen: požární odbor, poplachový odbor, bezpečnostní a pořádkový odbor, desinfekční a asanační odbor, samaritánský odbor, spojovací a zpravodajský odbor.

Pro účely civilní protiletdecké obrany zakoupilo obecní zastupitelstvo lékárničku, obvazový a sanitní materiál a sanitní nosítka.

Cvičení civilní protiletdecké obrany se konalo v obci Stěžov, stejně jako v celém okrese, od 1. hodiny noční 23. června do 6. hodiny večerní 24. června 1937. Zatemnění bylo provedeno v noci z 23. na 24. června. Tuto noc nikdo nesměl svítit, což bylo kontrolováno četnictvem.

Dne 10. července 1938 se konaly volby starosty a obecní rady. Zvoleni: Vršecký František (čp. 16) starosta, František Vršecký (čp. 10) náměstek starosty; členové obecní rady: Vrba Josef (čp. 11) a Šedivý Emil (čp. 1). K průběhu voleb kronikář poznamenává: „...dlužno podotknouti, jak i v naší malé, jinak klidné, vesničce občané začínají vlivem nešťastné politiky mezi sebou se nenáviděti. Kam se poděla ta sousedská družnost a bodrost.“

Také Stěžov začal žít vzrušeně, když 21. května 1938 v 11 hodin v noci automobilem přivezl vojín, který rozvážel povolávací lístky záložníkům, povolávací lístek Bohumilu Palivcovi (čp. 8) a ten musel ihned nastoupit službu ve zbraní (propuštěn 17. června 1938). V pátek 23. září byla v 10 hodin vyhlášena mobilizace mužů do 40 let, druhý den vojenskou službu nastoupili:

Jaroslav Šmejkal (čp. 2), Josef Vacek (čp. 4), Jaroslav Novotný (čp. 5), Bohumil Palivec (čp. 8), Václav Vršecký (čp. 10), Emil Havránek (čp. 25), Jaroslav Spilka (čp. 23), Josef Palivec (čp. 13), Jaroslav Slenář (čp. 17), Josef Čermák (čp. 18), Antonín Smíšek (čp. 19) a Emanuel Vrba (čp. 26).

Odjezdu na návsí před hostincem U Štveráků byli přítomni takřka všichni občané a při loučení se se všemi plakal každý, kdo byl přítomen, jak zaznamenal přítomný kronikář. Od vyhlášení mobilizace žili občané v nervozitě, neboť válka se očekávala každou hodinou, a proto, ve snaze dozvědět se ty poslední zprávy, chodili občané na hromadný poslech rádia do I. třídy zdejší školy a k panu Josefu Vrbovi (čp. 11). Okna byla zatemnělá, neboť se čekal nepřátelský nálet. Na návsí stáli občané střídavě stráž se zbraní u mostu, aby jej státu nepřátelské živly nezničili. Vzhledem k následujícímu vývoji se vojíni, kteří nastoupili vojenskou službu, postupně během 3 měsíců vrátili.

Během mobilizace se museli vojenské správě odevzdat koně, což se ve Stěžově týkalo těchto občanů: Josef Vacek (čp. 4, 1 kůň), Václav Vršecký (čp. 9, 2 koně), Jaroslav Sklenář (čp. 17, 1 kůň) a František Šedivý (čp. 1, 2 koně s povozem). Tyto se již nevrátili.

Dle usnesení obecního zastupitelstva vybírali starosta a člen obecní rady dne 11. září 1938 dary na obranu státu. Celkem vybráno 606 Kč. Jak uvádí kronikář: „...měli možnost zpytovat své národní svědomí a jak vidno z uvedených darů, že ti, co měli povinnost dáti nejvíce, neučinili tak, neb zvítězil nad zájmy vlasti zase ten prokletý mamon a lidská chamtivost.“

Jako uznání zásluh o naši vlast měla být zasazena hasičským sborem pamětní deska našim rodákům, legionářům, na místní škole. Bohužel k tomu již nedošlo, neboť, opět slovy kronikáře. „...nestalo se tak vinou různých živlů v obci, kteří nepochopili, že Čech s Čechem si má býti bratrem.“

Branci odvedení v roce 1938 nastupovali vojenskou službu až 1. března 1939. Ovšem odvedenci: František Novotný (čp. 5), Karel Havránek (čp. 20) a František Vršecký (čp. 22) se dne 21. března vrátili zpět, neboť naše armáda byla rozpuštěna.

Dne 19. března 1939 museli všichni držitelé zbraní tyto odevzdat včetně nábojů na obecním úřadě, poté 23. března byly vráceny lovecké zbraně (opět se odevzdávaly 13. července toho roku)

Krátce nato, 21. března 1939, byl proveden nábor mládeže do Národního souručenství, který ve zdejší obci vyzněl na 100%.

Od 1. října 1939 nastal přiděl potravin na lístky a lidem bylo jasné, že situace začíná být opravdu vážná, zvláště když v listopadu byly vydány lístky na uhlí a 1. prosince se konal znovu odvod koní, tentokrát pro potřeby Říše (čp. 1, 4, 8, 9 a 17 po 1 koni).

Dne 6. července 1940 se roznesla zpráva, že skončil svůj život Viktorin Knittel, nadlesní na hájovně Placy. Jako vlastenec těžce nesl okupaci, která u něho způsobila nervové poruchy, jež se stupňovaly a vyvrcholily sebevraždou.

Od roku 1941 bylo přes léto zastaveno mletí obilí, přesto se na Podstěžovském mlýně, vzhledem k osobní statečnosti pana mlynáře Havránka, mnohokrát mlelo. Došlo také k zavedení tabačky (příděl 35 ks na týden).

Roku 1942 byli na práci v Říši odvedeni: František Melichar (pekařský dělník, čp. 23), Jan Vršecký (tesařský dělník, čp. 7), Karel Havránek (cukrářský dělník, čp. 20), Josef Sedláček (zedník, čp. 28), Josef Vacek (strojní zámečník, čp. 35), Josef Tahovský (zemědělec, čp. 29). Následujícího roku: Jaroslav Bartoš (studující, čp. 33), Sylvestr Vršecký (krejčovský dělník, čp. 22), Josef Vrba (učitel, čp. 11), Jaroslav Zizler (čp. 19).

Během války se v obci nekonala žádná vlastní kulturní činnost, bylo možné pouze navštěvovat biograf v Milíně.

V roce 1944 se v okolí Placů objevili uprchlíci z nucené práce v Německu. Podporovali je ing. Václav Jirkovský, lesní správce a Václav Zizler, lesní hajný. Za tuto pomoc byli oba zatčeni a vězněni.

Vzhledem k blížící se frontě Němci stavěli zákopy na Moravě a v Rakousku, byli povoláni 3 ročníky zemědělců, ve Stěžově se to týkalo Františka Štveráka (čp. 30).

Výše kontingentů obilí, dobytka, mléka, vajec aj. se stupňovala, kontroly byly zpřísněny a prováděli je sami Němci. Ve Stěžově bylo vybráno namátkou čp 11,

hospodářství Josefa Vrby. Bylo nalezeno 9 pytlů obilí pod sýpkou, hrozili hospodáři zastřelením. Po ukončení kontroly se Němci opili a na sepsání protokolu zapomněli, tím byla naštěstí věc skončena.

Ještě v roce 1945 byli na kopání zákopů povoláni František Lukeš, Emanuel Smíšek, Josef Havránek. Na jaře roku 1945 zdejší územím procházeli němečtí uprchlíci, kteří se nastěhovali do I. a II. třídy zdejší školy, šlo o uprchlíky z výhodního Pruska a Horního Slezska.

Během Květnové revoluce v Praze byly ze zdejší obce zaslány barigádníkům potraviny, léky a obvazy. Napjatou situaci v obci řešili mnozí obyvatelé opuštěním svého domova. Lidé si brali do uzlíku s sebou nenutnější potřeby a prchali do lesů.

Rudá armáda projela Stěžovem 11. května před 16. hodinou a zaujala palebné postavení u Radětic, lidé se vraceli z lesů a zřídili slavobrány vítající rudoarmějce. Díky tehdejšímu řídícímu učiteli Josefu Lantorovi se nám dochovalo několik snímků z jejich průjezdu.

Průjezd Rudé armády Stěžovem. (Vošahlik, A.: Tam, kde skončila válka, Příbram 2005)

Poválečné události

V polovině května 1945 se začali vracet totálně nasazení občané: Jan Vršecký (čp. 7), Jaroslav Zizler (čp. 19), Josef Sedláček (čp. 28), František Melichar (čp. 23), Karel Havránek (čp. 20), Josef Vacek (čp. 37), Josef Tahovský (čp. 24), Bohumil Čermák (čp. 18).

Po krátké existenci prvního národního výboru byl 20. května 1945 zvolen nový. Prvním předsedou se stal František Vršecký (čp. 16), bývalý starosta. Od 15. června pak

Ladislav Palivec (čp. 23). Tento druhý předseda se odstěhoval v říjnu 1945 do pohraničí (Knínice u Žlutic), kde se stal také předsedou MNV. Jeho nástupcem se stal dosavadní místostarosta Alois Šebor (zemědělec, čp. 14). Místostarostou zvolen Josef Čermák (čp. 18). Členové MNV byli zvoleni z politických stran, které se v obci utvořily. Nejdříve vznikla KSČ, předsedou zvolen František Novotný (čp. 5), po jeho odchodu do pohraničí byl do čela zvolen Viktor Štverák. Později zde vznikla organizace strany lidové, předsedou zvolen František Novotný st. (čp. 16). Všichni zemědělci vstoupili do nově ustavené odborové organizace zemědělců Jednotný svaz českých zemědělců, předsedou se stal Josef Čermák (čp. 18).

Do pohraničí se odstěhovali ze zdejší obce: František Novotný (čp. 5, Vernéřov, okr. Děčín – 2 osoby), Ladislav Palivec (čp. 23, Knínice u Žlutic – 6 osob), Jaroslav Šmejkal (3 osoby), Karel Havránek (Karlovy Vary), František Havránek, Jaroslav Sedláček, František Lukeš, v roce 1947 ještě novomanželé Černových, Oldřich a Marie (rozená Sedláčková, Stěžov, čp. 28), v roce 1951 se však vrátili. Jednalo se téměř o desetinu obyvatel.

Dne 26. května 1946 se konaly volby do Národního shromáždění, ve Stěžově byly tyto výsledky (dle kandidátní listiny):

1 KSČ: 74 hlasy

2 strana lidová: 26 hlasů

3 sociální demokraté: 1 hlas

4 národně socialistická strana: 5 hlasů

Zároveň byly reorganizovány MNV, ovšem ve zdejší obci změny nenastaly, předsedou zůstal Alois Šebor a místopředsedou Josef Čermák.

Dne 30. ledna 1946 zvolil MNV místní osvětovou a knihovní radu. Členy byli: Václav Stránský (řídící učitel, čp. 33, předseda), František Veselý (čp. 27), Emil Havránek (čp. 25), Josef Vacek (čp. 4), Antonín Vrba (čp. 11, knihovník).

Na schůzi místního národního výboru dne 10. července 1947 byl zvolen honební výbor. Předsedou zvolen Emil Havránek (čp. 25).

Dne 8. června 1947 přijelo do obce prvně putovní kino ministerstva informací. Pro mnohé, kteří nenavštěvovali kino v Milíně, to bylo první setkání s filmovým představením.

V roce 1948 obrozená Národní fronta vytvořila ve všech obcích akční výbory, místní akční výbor byl vytvořen i ve Stěžově. Předsedou zvolen František Vršecký (čp. 22), místopředsedou Josef Vršecký (čp. 32). Dne 30. května 1948 se konaly volby do Národního shromáždění, volby probíhaly z jednotné kandidátky Národní fronty. Ve Stěžově pro kandidátku hlasovalo 110 voličů, 5 lístků bylo odevzdáno bílých. V MNV nedošlo k reorganizaci, KSČ měla 9 zástupců, lidová strana 3 zástupce, tato strana však ukončila v obci aktivity.

Únorové události měly také ve zdejší obci velký vliv hospodářský i sociální. MNV a rolnická komise provedly parcelaci zbytkového statku o výměře 52 ha, při níž i nejmenší hospodářství byla doplněna na 6 ha. Celkem bylo pro Stěžov přiděleno 33 ha, pro KáciN 11 ha a pro radětické zemědělce 8 ha. Bývalý majitel zbytkového statku Emil Šedivý byl nucen se odstěhovat do Příbrami. Do bytu po něm se nastěhoval předseda MNV Alois Šebor a zřídil zde úřadovnu MNV. Krátce nato došlo k samovolné destrukci chalupy Aloise Šebora.

Koncem května 1950 byly reorganizovány MNV, počet členů byl zvýšen z 12 na 15 (členové s. 298)

V roce 1953 mělo mít MNV 15 členů, ovšem mělo pouze 13 (2 dělníci, 8 družstevníků, 3 jiná zaměstnání). V tomto roce se konalo 12 schůzí, MNV měl tyto komise: stálá komise pro zemědělskou výrobu, dále zdravotní, stavební, kulturní, pro výkup, trestní a finanční komise.

Dne 16. května 1954 se konaly volby do MNV, počet členů byl oficiálně zredukován z 15 na 9 členů. Na ustavující schůzi zvolen předsedou Alois Šebor. Místní tajemník Josef Lukšan byl zvolen tajemníkem v Raděticích, proto se konaly 18. června 1954 nové volby. Předsedou MNV se stal Václav Fejt (čp. 27), tajemníkem Alois Šebor. Zároveň se zvolily nové komise: mandátová, zemědělská, hospodářsko-finanční, kulturně-zdravotní.

Lze konstatovat, že v roce 1956 již druhým rokem byla aktivní jen místní organizace KSČ a rada MNV, ostatní organizace se nedařilo zaktivizovat. Obec vedla rada MNV, plénium nebylo svoláváno.

Dne 19. května 1957 se konaly volby do MNV, zvoleni byli všichni kandidáti NF a 31.5. došlo k ustavení MNV. Do rady zvoleni: František Kopecký (předseda), Václav Stránský (řídící učitel, tajemník a vítěz voleb: 97 ze 100 hlasů), Miloslav Lukeš (člen).

V tomto roce (1957) se vybavila nová místnost pro úřadovnu MNV, a to z bývalého lokálu hostince U Štveráků (čp. 21), ze sálu se zřídila kulturní místnost s televizorem a knihovnou. Tím v obci zanikl hostinec, po generace přirozené středisko kulturního a společenského života.

Stěžov, čp. 21, bývalý hostinec U Štveráků, později sídlo MNV a dnes SDH.

Je nutno říci, že v tomto období bylo v obci Stěžov akcí (politicko)kulturně-společenských značné množství, snad lze dokonce tvrdit, že jich nikdy nebylo více. Posuďte sami:

- 8. listopadu 1949 byla v obci ustanovena pobočka Svazu československo-sovětského přátelství (SČSP). Na ustavující schůzi referoval okresní školní inspektor František Teska. Předsedou pobočky zvolen Ladislav Broum (čp. 13), jednatelem Václav Stránský, řídící učitel. Pobočka měla 31 členů, zpočátku vyvíjela značnou aktivitu, ale např. roku 1957 byla jedinou akcí SČSP beseda s návštěvníkem SSSR.
- 23. listopadu 1949 vzpomenuto 53. výročí narozenin prezidenta K. Gottwalda ve škole.
- 26. listopadu 1949 uspořádala pobočka SČSP přednášku Václava Stránského o sovětské demokracii.
- 2. prosince 1949 přednášela M. Svobodová z Příbrami o Sovětském svazu v hostinci U Slepíčků.
- 4. prosince 1949 místní škola v hostinci U Slepíčků pořádala svoji besídku.
- 10. prosince 1949 uspořádala okresní osvětová beseda rada v hostinci U Slepíčků filmová představení.

- 11. prosince 1949 konala odbočka SČSP slavnostní schůzi u Slepíčků. Bylo promluveno o 6. výročí uzavření československo-sovětské smlouvy a J. V. Stalinovi.
- 21. prosince 1949 oslava 70. narozenin J. V. Stalina dopoledne ve škole, večer v hostinci uspořádána výstava o životě a díle J. V. Stalina.
- 21. ledna 1950 se konala výroční schůze odbočky SČSP, přítomno 25 osob, referoval Václav Stránský o V.I. Leninovi.
- Dne 7.3. 1950 v hostinci U Slepíčků přednáška Václava Stránského o T.G. Masarykovi
- 8.7. 1950 se konala přednáška Újezdní Osvětové besedy (ÚOB) o Korei a mandelince bramborové, přednášel správce ÚOB Václav Stránský.

V následujícím roce se konalo v obci Stěžov 28 kulturních a společenských akcí.

Koncem roku 1949 byly místní osvětové rady zrušeny a místo nich zřízeny Lidové akademie (krátce na to přejmenovány na Újezdní osvětové besedy). Na návrh ONV byl zvolen zástupci obcí Stěžov, Radětice a Káciň správce ÚOB Václav Stránský, tajemníkem Ludmila Zizlerová, učitelka mateřské školy. Za rok 1949 se v obci konalo 6 tanečních zábav (3 plesy – hasiči, KSČ, ČSM).

Pro ÚOB roku 1954 pan řídící zakoupil gramofonový kufřík a 10 desek.

První věta kronikáře k roku 1951 zní: „Vedoucí úloha KSČ“. Strana pravidelně konala výborové i členské schůze, kde byl řešen život v obci. Ve všech masových organizacích (ČSM, hasiči, SČSP, JZD, JSČZ – jednotný svaz českých zemědělců) měla KSČ své zástupce.

Místní akční výbor Národní fronty projevoval v prvním pololetí značnou činnost (přednášky o Stalinovi, Leninovi, mírové projevy, Mezinárodní den žen, Pochod míru, Den vítězství, nábor na májové oslavy...), předsedou byl František Vršecký (čp. 22). Také ČSM byl zpočátku velmi aktivní, předsedou místní skupiny byl František Vršecký ml. (čp. 16). Během roku však aktivity obou organizací výrazně poklesly.

Vznik a existence JZD

Ve zdejší obci byl jako první na celém okrese učiněn nábor do jednotného zemědělského družstva. Dne 20. 3. 1949 se konala slavnostní schůze KSČ, na níž bylo rozhodnuto zřídit přípravný výbor JZD. Členové výboru: Alois Šebor, František Vršecký

(čp. 16), Josef Palivec, Antonín Vrba, Vlasta Vršecká, Václav Vršecký (čp. 10), František Kopecký (čp. 6). Schůzi řídil nový předseda KSČ ing. C. František Štverák. Na schůzi přípravného výboru dne 25. března 1949 byl zvolen předsedou František Vršecký (čp. 16), místopředsedou Josef Palivec (čp. 13). Zdálo se, že se podaří zapojit do JZD všechny občany, ale většina původních členů hned brzy vystoupila. Zůstalo jen 7 výkonných zemědělců.

Z bývalého zbytkového statku 3 ha a několik budov převzal stát a zřídil zde v roce 1949 výkrmnu vepřů. Souběžně zde po několik let hospodařily Československé státní statky a JZD.

Bývalý statek (vpravo), jehož postupný rozšiřováním vznikl areál JZD ve Stěžově.

V květnu 1949 se konal IX. sjezd KSČ v Praze, zemědělci obce Stěžova se zavázali, že opraví cesty v okolí obce, slíbili odpracovat 1000 hodin, někteří zemědělci se zavázali zvýšit dodávky o 10%.

Na podzim 1949 byl proveden geonomický průzkum půdy na zdejší okrese. Okrskovým plánovatelem pro Stěžov a Radětice by ustanoven Václav Stránský, řídící učitel. Po odhadu téměř všech zemědělců byly do mapy zakresleny různé druhy půdy. Bylo odhadnuto, že v katastru zdejší obce je:

67 ha mělké kamenité půdy do 30 cm

15 ha - // - přes 30 cm

120 ha lehké písčité půdy do 30 cm

176 ha středně písčité půdy přes 30 cm

26 ha středně hlinité půdy

116 ha náplavů a 509 ha lesů

celkem 1030 ha

Kontingent obilí byl v roce 1950 splněn na 99,54%, brambor na 123%.

Na podzim roku 1950 JZD v Raděticích přestoupilo na tzv. III. typ a provedlo hospodářsko-technickou úpravu půdy, při níž došlo k částečné změně katastru obce Stěžov. Některá pole v lokalitě Na Stráži byla vyměněna stěžovským zemědělci za pole Na Sobotinách, jednalo se o stejnou výměru.

V roce 1951 byly ke stávajícímu vepřínu na jaře přistavěny další dřevěné boudy a k dosavadním 180 přibýlo dalších 100 kusů vepřů.

Pro žňovou sezónu 1951 byl ustanoven okresním výborem KSČ žňový instruktor, a to nadlesní lesní správy z Příbrami.

Roku 1951 byly dodávky obilí splněny na 121,37%, viz tabulka s. 308.

Jednotný svaz českých zemědělců byl v březnu 1952 rozpuštěn, neboť zemědělci se mohli organizovat v JZD. Zemědělci, kteří nesplnili dodávky si nemohli zabít vepře, proto někteří neplniči nedostali povolení k zabijačce již několik let. Členům JZD byl snížen kontingent o 10 %, nečlenům naopak zvýšen o 10 %.

Na schůzi 23.8.1952 se odhlasoval přechod na tzv. III. stupeň stěžovského JZD, došlo k rozorávání mezí. Setí začalo 10. dubna: 25 ha ječmene, 29 ha ovsa a 4 ha cukrovky (poprvé).

V roce 1953 Československé státní statky uvolnily výkrmnu vepřů, tím tato organizace ukončila svoji činnost ve Stěžově. Nemovitost převzalo JZD, které ji upravilo na kravín. V této souvislosti odešel do Těchařovic s manželkou Josef Kapellner (Němec – antifašista), místní uklízeč vepřů.

Roku 1953 bylo soukromě hospodařících zemědělců 20 (4 do 0,5 ha; 3 do 5 ha; 8 do 10 ha; 3 do 15 ha a 2 do 20 ha). V tomto roce katastr obce měřil 1029,4 ha, z toho lesy 521,7 ha. JZD obhospodařovalo 140,7 ha včetně lesní půdy (zemědělská činila 134 ha), V katastru Stěžova mělo také 21,72 ha JZD Radětic. Soukromníci měli 858,52 ha (včetně lení půdy, zemědělská měla 373,7 ha (včetně půdy držitelů jiných obcí, stěžovští obhospodařovali 145,3 ha).

Roku 1954 JZD započalo se silážováním, při žních pomohli pracovníci patronátního podniku Československých státních lesů Příbram, naopak traktoristé pomohli v zimě vozit dřevo.

Při zdejší škole byla roku 1954 poprvé zřízena družstevní škola práce pro družstevníky ze Stěžova, Radětic, Horních Hbit a Zduchovic, která trval od 16. ledna do

15. března (jeden půlden v týdnu), vedl ji místní tajemník Josef Lukšan, po jejím obnovení 15. listopadu a odchodu Josefa Lukšana do Radětic ji vedl Václav Stránský, řídící učitel.

Při žních byl 1. srpna 1955 poprvé použit kombajn. Dne 1. října 1955 zdejší JZD obdrželo putovní vlajku za úspěšné provádění podzimních prací.

Na zemědělské schůzi 6.7.1956 se jednalo o rozdělení půdy po zemřelém Antonínu Štverákovi (čp. 21). nebylo dosaženo dohody, tak zůstala ležet ladem. K vyřešení došlo příští rok tímto způsobem: usedlost byla zlikvidována, všechny louky a polovinu polí dostalo JZD, zbytek dostali do užívání jednotlivě hospodařící zemědělci.

JZD zřídilo kachňárku (1956) pro 300 kachen (skutečný stav 200 ks). Ve snášce vajec bylo zdejší JZD na 3. místě na okrese (123 ks), v doživosti na 4. místě (2 166 l), družstvo mělo 79 ks skotu (z toho 36 krav), 100 prasat a 14 prasnic.

Rozšířila se členská i půdní základna JZD, neboť získány usedlosti: Františka Spilková (čp. 2), Bohumil Vacek (čp. 3), Josef Vacek (čp. 4), Jan Vršecký (čp. 7), Bohumil Palivec (čp. 8), Josef Vršecký (čp. 32). Velkou zásluhu na získání nových družstevníků měla skupina zaměstnanců Veřejné bezpečnosti z Příbrami pod vedením soudruha Škvora. JZD tak mělo již 220 ha a soukromníci 78 ha.

JZD mělo v roce 1956 nejlepší výtěžek v rostlinné výrobě na okrese, v doživosti bylo na 2. místě (2 354 l), postavila se nová drůbežárna.

Ze Státní traktorové stanice v Horních Hbitech ve Stěžově nejvíce pracoval 27 letý traktorista Václav Sirotek z Kácině, který tragicky zahynul pod koly traktoru při rozorávání mezí v Kácini, kde bylo v srpnu 1957 založeno JZD.

Soupis domácích zvířat:

1930: koně 20 ks, hovězí dobytek 239 ks, vepři 93 ks, kozy 14, slepice 1182 ks, husy 437 ks, kachny 58.

1949: 220 ks hovězího dobytka (92 krávy), 148 vepřového dobytka (19 prasnic). Stáje ve zbytkovém dvoře převzal stát koncem roku 1948, v lednu 1949 upraveno na výkrmny vepřů, od 20. dubna 157 selat.

1951: 14 koní, 220 hovězího (99 krav), 326 vepřů (z toho ve výkrmně ČSSS 281), 36 koz, 946 slepic s kuřaty, 276 hus, 42 kachen.

1955: 16 koní, 203 ks skotu (107 krav), 260 prasat (22 prasnic, 2 kanci), 27 koz a 12 kůzlat, 29 ovcí, 149 hus, 703 slepic a 845 kuřat.

Podbrdské družstvo Příbram

K podpoře činnosti Podbrdského družstva Příbramska se konala schůze 8. února 1952, předsedou dohlážitelské rady zvolen Alois Šebor. Podařilo se získat pro zdejší prodejnu více zboží, začal se dovážet také chléb, pro který obyvatelstvo dojíždělo do Jablonné, Příbrami a Zduchovic. Od roku 1954 se chléb již vozil 2x týdně a přestal se péct doma.

V dubnu roku 1953 došlo k rozdělení Podbrdského družstva Příbramska. Prodejny v Příbrami byly převzaty n.p. Pramen, vesnické prodejny vytvořily sdružení Jednota. Na příbramském okrese vzniklo 5 vesnických jednot, Stěžov patřil nejprve do vesnické Jednoty Smolotely, později do Dolních Hbit.

Nové územní zřízení

Od 1. ledna 1949 bylo zrušeno rozdělení republiky na jednotlivé země, zavedeno krajské zřízení (19 krajů), v Pražském kraji se vytvořilo 26 okresů. Dne 1. října se dosavadní osada obce Jablonná Káciň a stala s samostatnou obcí a dala si staronový název Káciň (dosud užíván tvar Kačín). Obec Stěžov odstoupila nové obci asi 50 ha, aby tato mohla mít samostatný katastr.

Život v obci

Na žádost MNV byl i ve Stěžově zaveden telefon, a to v květnu 1951, hovorna umístěna na MNV v bytě předsedy (čp. 36).

Za účelem zvýšení ostražitosti proti třídnímu nepříteli byla utvořena roku 1952 v obci Pomocná stráž veřejné bezpečnosti, která spolupracovala s SNB, velitelem této složky byl zvolen František Kopecký (čp. 6).

Po jarních pracích se roku 1953 prováděla kanalizace obce. Občané si sami vykopali příkopy podél svých stavení, položili roury a zasypali, upravili náves obce. Voda byla svedena do potoka, který byl také částečně upraven. Celkem se položilo 425 m rour.

Z dalších zápisů kronikáře můžeme vybrat:

1954: v polovině stavení již mají vlastní motocykl.

1954: mimo dvou rodin jsou v každé domácnosti radiopřijímače.

Ke zvýšení kulturní úrovně přispěl televizor, který zapůjčil Osvětové besedě v roce 1955 Dům osvěty Příbram, byl umístěn v úřadovně MNV, účast na promítání bývala 20 – 35 osob.

Rok 1956: první poválečný rok, kdy byl dostatek masa, ve vsi je 10 elektrických praček, 15 motocyklů a první dva automobily (renault a spartak)

Rokem 1957 končí zápisy v kronice obce Stěžov. Kronika již nebyla nikdy obnovena. Přes její poměrně krátké trvání nám podává velmi hodnotné informace o životě v této obci, což je způsobeno dějinnými okolnostmi, že byla vedena v období nejvýznamnějších událostí naší společnosti.

Sloučení

Rada MNV Milín projednala slučovací akci 22.10.1979, poslanci MNV na plenárním zasedání a veřejné schůzi občanů 31.10.1979 a k vlastnímu sloučení došlo k 31.12.1979. Tehdy bylo v osadě Stěžov 37 popisných čísel (25 trvale obydlených). Sloučením se Stěžovem a dalšími obcemi se Milín stal největší obcí příbramského okresu tvořený 15 sídly, vznikl nový MNV se 115 poslanci. Do Rady MNV Milín byl jmenován Oldřich Spilka (Stěžov, čp. 8). Počet obyvatel Stěžova k 1. 11.1980 činil 75 osob, k 1.1.1982 to bylo 72 osob. Ve sloučeném volebním programu na roky 1980 a 1981 bylo pro osadu Stěžov plánováno:

- veřejná kanalizace pro svod povrchové vody
- regulace potoka v osadě
- generální oprava bývalé školy a přebudování na společenské prostory
- vybudování parčíku po demolici domu pana Havránka

Kronikáři:

Usnesením obecního zastupitelstva z 19. září 1935 došlo k vytvoření letopisecké komise. Vedením kroniky dle usnesení obecního zastupitelstva ze dne 1. listopadu 1935 pověřen František Smíšek (čp. 19). Pamětní kniha obce Stěžov byla založena 1.1.1936.

Usnesením obecního zastupitelstva ze dne 22. března 1936 byl pověřen vedením obecní kroniky František Kopecký (krejčí, čp. 7). Kroniku předal starosta obce nově zvolenému kronikáři dne 13. července 1936.

Podle nařízení z doby nacistické okupace byla obecní kronika odevzdána v roce 1940 okresnímu úřadu v Příbrami a kroniky sebrané z celého okresu byly odevzdány do Prahy. Zpět se vrátila v roce 1946. Vzhledem k tomu, že obecní kronika byla zapečetěna, jsou válečné roky psány zpětně na základě vyprávění přímých účastníků. Vzhledem k tomu, že jiný zdroj informací není k dispozici, je nutné brát tyto jako relevantní.

Usnesením místního národního výboru ve Stěžově ze dne 3. prosince 1950 došlo ke zvolení letopisecké komise. Členové: předseda MNV Alois Šebor; členové národního výboru: Josef Palivec (čp. 13), František Vršecký st. (čp. 16), Václav Stránský (čp. 33). Zapisováním do obecní kroniky byl pověřen Václav Stránský, ředitel národní školy ve Stěžově (jmenován Zemskou školní radou v Praze dne 1. listopadu 1945). Vzhledem k tomu, že zde v letech 1939 – 1945 nepobýval, tyto roky sepsal na základě výpovědi místních občanů: Františka Vrby (t.č. nejstarší občan), Františka Štveráka, čp 30 (bývalý předseda KSČ), Františka Vršeckého st. (čp. 16, bývalý starosta) aj.

Poválečné zápisy začínají tím, že je vzdán hold prvnímu kronikáři Stěžova Františku Smíškovi (nar. 1899 Stěžov, čp. 19), který byl v dubnu 1944 zatčen gestapem za pomoc poskytovanou sovětským zajatcům. Odvezen do Tábora, poté do Terezína a nakonec do Petschkova paláce v Praze, odkud přišlo oznámení, že zemřel.

Od sloučení s obcí Milín je dění v obci zaznamenáváno v kronice obce Milín, kterou vede Jiří Vostarek.

Literatura:

- Frána, J. 2004: Analýzy složení měděných slitin z Hornického muzea Příbram. Archeologie ve středních Čechách 8, 301-306.
- Hrdlička, L. 1975: Stěžov. BZO 1973, 156.
- Korený, R. – Novák, L. 2004: Hromadný nález z Nečína (II) a nový pokus o lokalizaci některých bronzů se sbírek Hornického muzea Příbram. Archeologie ve středních Čechách 8, 287-300.
- Nováček, K. – Vařeka, P. 1992: Středověká výroba dehtu a smoly na Příbramsku I. Výzkum dehtařského pracoviště u Stěžova. Časopis společnosti přátel starožitností 100 - Muzejní a vlastivědná práce 30, 13-25.
- Nováček, K. – Vařeka, P. 1993: Středověká výroba dehtu a smoly na Příbramsku II. Časopis společnosti přátel starožitností 101 - Muzejní a vlastivědná práce 31, 20-28.
- Smejtek, L. 1986: Soubor bronzových předmětů z archeologické sbírky Okresního muzea v Příbrami. Sborník sympozia Hornická Příbram ve vědě a technice, 298-308.
- Smejtek, L. 1987: Vývoj osídlení Příbramska v mladším pravěku a jeho vztah k přírodnímu prostředí. Vlastivědný sborník Podbrdsko 38-39, 313-367.
- Obecní kronika Milín, díl VI, část 1, 1975-1981
- Kronika obce Stěžov 1936 – 1957
- Velfl Josef a kol.: Legionáři z Příbramska, Příbram 2002
- Profous Antonín, Svoboda Jan: Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny, díl IV. Praha 1957.
- Sedláček August: Hrady, zámky a tvrze království českého, díl VI – Podbrdsko. Praha 1995
- Soupis poddaných podle víry z roku 1651. Berounsko, Praha 1995
- Vošahlík, Arnošt: Tam, kde skončila válka, Příbram 2005.

TIRÁŽ

Stěžov

Mgr. Václav Trantina, Mgr. Rostislav Korený

Grafická úprava: Mgr. Jiří Pižl

Fotografie na přebalu knihy:

Obrazová dokumentace: Mgr. Václav Trantina, Hornické muzeum Příbram

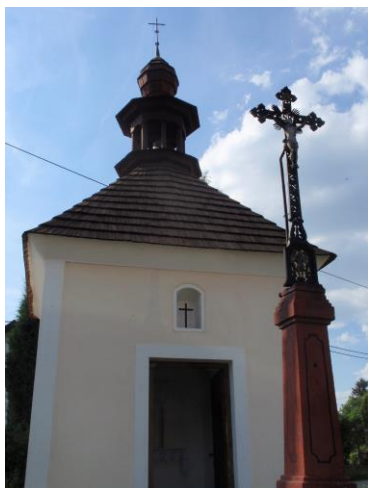
Technická spolupráce: PhDr. Pavla Žvachtavá

Jazykové korektury: Mgr. Jiří Trnka

Vydal: Obecní úřad Milín, 2008

ISBN ???

Přední strana přebalu:

Zadní strana přebalu:

